

นิพนธ์ต้นฉบับ

Original Article

ผลการให้สุขศึกษาการสวมใส่ถุงยางอนามัยอย่างถูกวิธีในกลุ่มชาย
ที่มาตรวจรักษาที่หน่วยกามโรคและโรคเอดส์จังหวัดสมุทรปราการ

Health Education on Condom Use in Male Attendants of
Samutprakan STD Clinic

ภริตา ก่วยเกียรติกุล วท.ม. (สาธารณสุขศาสตร์)
นางลักษณ์ ทองเจริญ วท.บ."

ลิขิต วรทิศ ประกาศนียบัตรพนักงานอนามัย
* สำนักงานควบคุมโรคติดต่อเขต 1

** สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสมุทรปราการ

Parita Guaykietikul M.Sc. (Public Health)*
Nongluk Thongcharoen B.Sc.**

Liktis Voratis Dipoma.*

* Office of Communicable Disease Control
Region 1

** Samut-Prakan Provincial Health Office

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อหาความสัมพันธ์ด้านลักษณะประชากรและเศรษฐกิจ กับพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยที่ถูกต้อง และเปรียบเทียบอัตราการสวมใส่ถุงยางอนามัยก่อนให้สุขศึกษาและหลังการให้สุขศึกษาของชายที่มาตรวจรักษาจำนวน 280 คน ที่เข้าตรวจรักษาที่หน่วยกามโรคและโรคเอดส์จังหวัดสมุทรปราการ ระหว่างเดือนมกราคม 2536 ถึงเดือนเมษายน 2536

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยถูกวิธีได้แก่ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือน ส่วนอาชีพไม่มีความสัมพันธ์

ก่อนให้สุขศึกษาชายที่มาตรวจรักษาสามารถสาธิตขั้นตอนการใช้ถุงยางอนามัยได้ถูกต้องเพียงร้อยละ 10.0 ขั้นตอนที่มีผิดพลาดบ่อยๆคือ ไม่ไล่อากาศก่อนใช้และการถอดถุงยางอนามัย หลังการให้สุขศึกษาชายที่มาตรวจรักษาสามารถสาธิตได้ถูกต้อง ร้อยละ 61.4 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยอย่างถูกวิธีก่อนและหลังการให้สุขศึกษาพบว่ามีผลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

Abstract

The objective of this research was to study the relationship between the correct condom use and these following factors: age, marital status, education level, occupation and income; and to compare the method of condom used before and after health education among male STD patients attending Samutprakan provincial STD clinic during January 1993 to April 1993. The results showed that the factors correlated with correct condom use were age, marital status, education level and income. Before health education, 10.0% of condom use were correct. The steps of condom use always missing were to squeeze the tip of condom before use and to pull the condom off after use. After health education, 61.4% of condom use were correct, which was significantly improved.

บทนำ

ในปัจจุบันโรคที่เกิดขึ้นใหม่ที่ร้ายแรงอย่างยิ่งคือโรคเอดส์ ซึ่งจัดว่าเป็นโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ชนิดหนึ่ง ในประเทศไทยมีรายงานครั้งแรกปี 2527 และถึงวันที่ 31 พฤษภาคม 2536 มีคนไทยป่วยเป็นโรคเอดส์ จำนวน 2,039 ราย ผู้มีอาการสัมพันธ์กับเอดส์ จำนวน 2,235 ราย⁽¹⁾ ส่วนใหญ่มีปัจจัยเสี่ยงจากการมีเพศสัมพันธ์แบบรักต่างเพศ ตั้งแต่ปี 2533 การระบาดของโรคเอดส์ในกลุ่มชายเที่ยวหญิงบริการทางเพศในอัตราเพิ่มขึ้นอย่างช้าๆ จากการเฝ้าระวังผู้ติดเชื้อเอดส์เฉพาะพื้นที่เดือนมิถุนายน 2535 และธันวาคม 2535 ร้อยละ 5.71 และ 6.06 ตามลำดับ มีอัตราการติดเชื้อเพิ่ม ร้อยละ 0.35 การแพร่ระบาดในกลุ่มชายนักเที่ยวจะควบคุมไปกับกลุ่มหญิงบริการอัตราความชุกการติดเชื้อในหญิงโสเภณีแอมแปงเดือนมิถุนายน 2535 และธันวาคม 2535 มีอัตราเพิ่มขึ้น ร้อยละ 0.89 และ 10.73 ตามลำดับ⁽²⁾ ในขณะที่เดียวกันชายที่ติดเชื้อเอดส์จะแพร่โรคไปให้หญิงโสเภณีคนอื่นๆ คู่นอนและหญิงแม่บ้าน ซึ่งขณะนี้มีมีการแพร่ระบาดเข้าสู่เด็กทารกในครรภ์แล้ว โดยพบว่าอัตราความชุกของหญิงมีครรภ์ ร้อยละ 1⁽³⁾ ซึ่งส่วนใหญ่จะติดเชื้อจากสามีที่มีพฤติกรรมสำสอนทางเพศวิธีการป้องกันการติดเชื้อเอดส์และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ที่ดีที่สุดคือ การใช้ถุงยางอนามัยขณะที่มีเพศสัมพันธ์⁽⁴⁾

มีการศึกษาในวัยรุ่นชนบทพบว่าสามารถใส่ถุงยางอนามัยอย่างถูกวิธีและถอดถุงยางอนามัยได้ถูกต้อง ร้อยละ 64.3 และ 30.1 ตามลำดับ⁽⁵⁾ และมีการสำรวจอัตราการสวมใส่ถุงยางอนามัยอย่างถูกวิธีของชายที่มาใช้บริการตรวจรักษาที่คลินิกกามโรคและโรคเอดส์ในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนบน พบว่ามีความถูกต้องทุกขั้นตอน ร้อยละ 24.0⁽⁶⁾

จังหวัดสมุทรปราการเป็นจังหวัดหนึ่งซึ่งมีอัตราการติดเชื้อเอดส์สูง จากการเฝ้าระวังผู้ติดเชื้อเอดส์เดือนมิถุนายน 2535 มีอัตราการติดเชื้อเอดส์ของโสเภณีแอมแปงร้อยละ 21.29 และ 6.03 ตามลำดับ และกลุ่มชายนักเที่ยวร้อยละ 8.48 จากการสัมภาษณ์หญิงโสเภณีโดยตรงและแอมแปงพบว่ามีอัตราการใส่ถุงยางอนามัย ร้อยละ 68.17 และ 70.00 ตามลำดับ⁽³⁾ ซึ่งจังหวัดสมุทรปราการได้ดำเนินการตามโครงการรณรงค์ใส่ถุงยางอนามัย 100% และประสบผลสำเร็จมาแล้วระดับหนึ่ง

เมื่อเดือนพฤศจิกายน 2535 สำนักงานควบคุมโรคติดต่อเขต 1 ได้ทำการประเมินผลอัตราการสวมใส่ถุงยางอนามัยอย่างถูกวิธีของชายที่มาตรวจรักษากามโรค และโรคเอดส์ จังหวัดสมุทรปราการ พบว่ามีอัตราถูกต้องร้อยละ 12.0 จะเห็นได้ว่าเทคนิควิธีการสวมใส่ถุงยางอนามัยของชายที่มาตรวจรักษายังไม่ถูกต้อง ดังนั้นการให้ความรู้เกี่ยวกับเทคนิคการใช้ถุงยางอนามัยที่ถูกต้องก็เป็นขั้นตอนที่สำคัญ เพื่อบรรลุถึงการป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ที่จะหาความสัมพันธ์ด้านลักษณะประชากร สังคม เศรษฐกิจ ระดับการศึกษา กับพฤติกรรมการใส่ถุงยางอนามัยที่ถูกต้อง และเปรียบเทียบอัตราการสวมถุงยางอนามัยก่อนและหลังให้สุศึกษาของชายที่มาตรวจรักษา

วิธีการศึกษา

ก. กลุ่มเป้าหมาย

ชายที่มาตรวจรักษารโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ณ หน่วยกามโรคและโรคเอดส์จังหวัดสมุทรปราการ

ข. ระยะเวลาดำเนินการ

ตั้งแต่เดือนมกราคม 2536 - มิถุนายน 2536

ค. เครื่องมือที่ใช้วิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้สำหรับเก็บข้อมูลประกอบด้วยแบบสอบถามแบ่งเนื้อหาเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน แหล่งที่ได้มาของถุงยางอนามัย

ส่วนที่ 2 วิธีการใส่ถุงยางอนามัยและถอดถุงยางอนามัย

2. หุ่นจำลองอวัยวะเพศชาย และถุงยางอนามัย

ง. วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ขั้นตอนเตรียมการ

1.1 ประสานงานกับสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสมุทรปราการในการศึกษาวิจัย

1.2 จัดเตรียมหุ่นจำลองอวัยวะเพศชาย ถุงยางอนามัย และแบบสอบถาม

1.3 ประชุมเจ้าหน้าที่ผู้ให้สุขศึกษาของศูนย์กามโรคและโรคเอดส์เขต 1 และหน่วยกามโรคและโรคเอดส์จังหวัดสมุทรปราการเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยและขั้นตอนกิจกรรมต่าง ๆ ในการวิจัย

2) ขั้นตอนการดำเนินการเก็บข้อมูล

2.1 ชี้แจงให้กลุ่มตัวอย่างทราบวัตถุประสงค์

2.2 ให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามประเมินการใช้ถุงยางอนามัยก่อนให้สุขศึกษา

2.3 ดำเนินการให้สุขศึกษารายบุคคลและสาธิตวิธีการสวมใส่ถุงยางอนามัยที่ถูกวิธีกับหุ่นจำลองอวัยวะเพศ

2.4 ประเมินผลหลังการให้สุขศึกษาโดยให้ชาย

ที่มาตรวจรักษาสาธิตวิธีการสวมใส่ถุงยางอนามัยและบันทึกข้อมูลในแบบสอบถาม

3) การวิเคราะห์ข้อมูล

รวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างนำมาตรวจให้คะแนน และลงรหัสนำไปหาค่าสถิติด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC กำหนดค่าความเชื่อมั่นทางสถิติในระดับร้อยละ 95

ผลการศึกษา

1. กลุ่มชายที่มาตรวจรักษาโรค หนองน้ำ และโรคเอดส์ จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 280 คน มีลักษณะด้านประชากรและเศรษฐกิจ คือ ด้านอายุ พบว่าร้อยละ 63.6 มีอายุอยู่ช่วง 20-29 ปี และอายุเฉลี่ย 28 ปี สถานภาพสมรส ร้อยละ 53.6 ยังเป็นโสด ร้อยละ 44.3 เป็นคนที่แต่งงานแล้วและยังอยู่ร่วมกับภรรยา ระดับการศึกษาร้อยละ 45.0 จบชั้นประถมศึกษา รองลงมา ร้อยละ 30.0 จบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นต้น อาชีพส่วนใหญ่ ร้อยละ 79.3 รับจ้าง รายได้ต่อเดือน พบว่าร้อยละ 65.0 มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาทต่อเดือนและมีรายได้เฉลี่ย 4900 บาทต่อคนต่อเดือน (ตารางที่ 1)

2. แหล่งที่ได้ถุงยางอนามัยของชายที่มาตรวจรักษาที่หน่วยกามโรคและโรคเอดส์ จังหวัดสมุทรปราการ พบว่าร้อยละ 62.8 สถานประกอบการจัดจำหน่าย รองลงมา ร้อยละ 29.2 ได้รับแจกจากหน่วยงานของรัฐ (ตารางที่ 2)

ตวรทงที่ 1 จ้นนแลระร้อยลระ ดักษณะประษทกรด้นอเอยู่ ระดบัการศีกษอ ออซีพ รยได้ต่อเดือนเบงชวยที่มอ
ตรวงรักษอ

ดักษณะประษทกร		จ้นน	ร้อยลระ
1. อเอยู่ (ปี):	ด้นกวอ 20	32	11.4
	20 -29	178	63.6
	มอกกวอ 29	70	25.0
	รวม	280	100.0
เฉลือย			28 ปี
2. สถนภพสมรส:	สโศด	150	53.6
	คู้	124	44.3
	หม้อย หยอ แยก	6	2.1
	รวม	280	100.0
3. ระดบัการศีกษอ:	ประถมศีกษอ	126	45.0
	มธยมศีกษอดอนด้น	54	19.3
	มธยมศีกษอดอนปลอย	84	30.0
	ประกอศนือยบตรวชอซีพช้นด้น	0	0
	ประกอศนือยบตรวชอซีพช้นสูง	12	4.3
	ปรินญนอตรือ	4	1.4
รวม		280	100.0
4. ออซีพ:	เกษตรกรรรม 14 5.0		
	รับรชอการ	20	7.1
	รัฐวีสอหกิจ	0	0
	ค้อชอ	18	6.4
	รับจ้ง	222	79.1
	นัศีกษอ	6	2.1
รวม		280	100.0
5. รยได้ต่อเดือน (บอท)			
น้อยกวอ 5000		182	65.0
5,001 - 10000		60	21.4
มอกกวอ 10001		38	13.4
รวม		280	100.0
รยได้เฉลือย		4,900 บอทต่อเดือน	

ตารางที่ 2 แหล่งที่ได้ถุงยางอนามัยของชายที่มาตรวจรักษาที่หน่วยกามโรคและโรคเอดส์จังหวัดสมุทรปราการ

แหล่งที่ได้ถุงยางอนามัย	จำนวน	ร้อยละ
1. สถานประกอบการจัดจำหน่าย	172	62.8
2. ซื้อมาจากร้านขายยา	22	8.0
3. หน่วยงานของรัฐแจกให้ฟรี	80	29.2
รวม	274	100

*ไม่ตอบจำนวน 6 ราย

3. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยแต่ละด้านกับพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยอย่างถูกวิธี

ก. ด้านอายุ พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และค่าสัมประสิทธิ์เงื่อนไขเท่ากับ 0.24823 โดยกลุ่มอายุตั้งแต่ 29 ปีมีพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยได้ถูกต้องกว่ากลุ่มอายุน้อย (ตารางที่ 3)

ข. ด้านสถานภาพสมรส พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และค่าสัมประสิทธิ์เงื่อนไขเท่ากับ 0.14521 แสดงว่าสถานภาพสมรสมีความสัมพันธ์ระดับต่ำกับพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยอย่างถูกวิธี กลุ่มที่เป็นหม้าย หย่า แยก มีพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยได้ถูกต้องกว่ากลุ่มที่เป็นโสดและคู่ (ตารางที่ 3)

ค. ระดับการศึกษา พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และค่าสัมประสิทธิ์เงื่อนไขเท่ากับ 0.18234 แสดงว่าระดับการศึกษาที่มีความสัมพันธ์ระดับต่ำกับพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยอย่างถูกวิธี การศึกษาระดับปริญญาตรี มีพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยได้ถูกวิธีกว่ากลุ่มที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า (ตารางที่ 3)

ง. อาชีพ พบว่าไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยอย่างถูกวิธี (ตารางที่ 4)

จ. รายได้ พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และค่าสัมประสิทธิ์เงื่อนไขเท่ากับ 0.27412 แสดงว่ารายได้มีความสัมพันธ์ระดับต่ำกับพฤติกรรมการใช้ถุงยางอย่างถูกวิธี กลุ่มที่มีรายได้ตั้งแต่เดือนละ 10,001 บาทจะมีพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยถูกต้องกว่ากลุ่มอื่นๆ (ตารางที่ 4)

พฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยอย่างถูกวิธีก่อนให้สุขศึกษาร้อยละ 10.0 ถูกต้องทุกขั้นตอน ขั้นตอนที่มีปัญหาคือ การบีบถุงยางอนามัยเพื่อไล่อากาศและการถอดถุงยางอนามัย ซึ่งพบว่ามี ความถูกต้องเพียงร้อยละ 33.6 และ 17.1 ตามลำดับ หลังการให้สุขศึกษาร้อยละ 61.4 สามารถปฏิบัติได้ถูกต้องทุกขั้นตอนเพิ่มขึ้น (ตารางที่ 5)

ผลการเปรียบเทียบระหว่างพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยอย่างถูกวิธีก่อนและหลังการให้สุขศึกษาพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ตารางที่ 6)

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านประชากรกับพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยอย่างถูกวิธี

ปัจจัยด้านประชากร	พฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยอย่างถูกวิธี		รวม
	ถูกต้อง (n= 28)	ไม่ถูกต้อง (n= 252)	
อายุ (ปี)			
ต่ำกว่า 20	5.72	94.3	100 (70)
20 - 29	7.9	92.1	100 (178)
มากกว่า 29	31.2	68.8	100 (32)
$X^2 = 18.38550$ df=2 P<.05 C = .24823			
สถานภาพสมรส			
โสด	12.0	88.0	100 (150)
คู่	6.5	93.5	100 (124)
หม้าย หย่า แยก	33.33	66.66	100 (6)
$X^2 = 6.03106$ df=2 P<.05 C = .14521			
ระดับการศึกษา			
ประถมศึกษา	14.3	85.7	100 (126)
ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น	0	100.0	100 (54)
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นต้น	9.5	90.5	100 (84)
อนุปริญญา/ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง	16.7	83.3	100 (12)
ปริญญาตรี	25.0	75.0	100 (4)
$X^2 = 9.62963$ df= 4 P<.05 C = .18234			

ตารางที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านอาชีพและรายได้ กับพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยอย่างถูกวิธี

ปัจจัยที่ศึกษา	พฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยอย่างถูกวิธี		รวม
	ถูกต้อง(n=28)	ไม่ถูกต้อง(n=252)	
อาชีพ			
เกษตรกรรม	0	100.0	100 (14)
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	10.0	90.0	100 (20)
ค้าขาย	22.2	78.8	100 (18)
รับจ้าง	9.9	90.1	100 (222)
นักศึกษา	0	100.0	100 (6)
$\chi^2=5.21188$ df=4 p>.05			
รายได้ต่อเดือน (บาท)			
น้อยกว่า 5,000	6.6	93.4	100 (182)
5,001 - 10,000	6.7	93.3	100 (60)
มากกว่า 10,001	31.6	68.4	100 (38)
$\chi^2=22.74832$ df=2 p<.05 c=0.27412			

ตารางที่ 5 ร้อยละของชายที่มาตรวจรักษา จำแนกตามพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยอย่างถูกวิธี ก่อนและหลังการให้สุขศึกษา

ขั้นตอนการใช้ถุงยางอนามัย	ก่อนให้สุขศึกษา ถูกต้อง	หลังให้สุขศึกษา ถูกต้อง
1 ฉีกซองถุงยางอนามัย	56.4	91.4
2 การจับถุงยางอนามัยด้านที่ถูกต้อง	70.7	94.3
3 บีบถุงยางอนามัยเพื่อไล่อากาศออก	33.6	90.7
4 การสวมใส่ถุงยางอนามัย	82.9	96.7
5 การถอดถุงยางอนามัย	17.1	68.6
6 ถูกต้องทุกขั้นตอน	10.0	61.4

ตารางที่ ๘ เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมใช้ถุงยางอนามัยของชายที่มาตรวจก่อนและหลังการให้สุศึกษา (n=280)

พฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัย	\bar{X}	SD	t-value	df	p-value
ก่อนการให้สุศึกษา	2.6071	1.355	-17.19	279	0.001
หลังการให้สุศึกษา	4.4143	0.889			

วิจารณ์

ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มชายที่มาตรวจรักษามีอายุเฉลี่ย 28 ปี ซึ่งเป็นช่วงที่อยู่ในวัยทำงานและเป็นการกำลังของชาติ ร้อยละ 53.6 เป็นคนโสด รองลงมา ร้อยละ 44.3 เป็นคนที่แต่งงานแล้วและยังอยู่ร่วมกับภรรยา แต่ก็ยังมีพฤติกรรมเสี่ยง ทั้งนี้จากประวัติในบัตรผู้ป่วยเป็นคนต่างจังหวัดเข้ามาประกอบอาชีพในจังหวัดสมุทรปราการและไม่ได้นำครอบครัวมาด้วย ระดับการศึกษาส่วนใหญ่มีการศึกษาน้อยจบแค่ชั้นประถมศึกษา รายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท จึงมีความรู้ความเข้าใจการใช้ถุงยางอนามัยไม่ถูกต้อง และอาจไม่มีเงินซื้อถุงยางอนามัย แหล่งที่ได้ถุงยางอนามัย ส่วนใหญ่จะซื้อจากสถานประกอบการและได้รับแจกจากหน่วยงานของรัฐ ตั้งแต่ปี 2531 กระทรวงสาธารณสุขได้ส่งเสริมให้มีการใช้ถุงยางอนามัยเพื่อป้องกันการติดเชื้อเอชไอวี ซึ่งเป็นผลจากการมีเพศสัมพันธ์กับผู้ติดเชื้อ โดยได้จัดหาและกระจายถุงยางอนามัยไปยังกลุ่มผู้ให้และผู้รับบริการทางเพศ⁽⁷⁾ และต่อมาได้เริ่มโครงการถุงยางอนามัย 100 เปอร์เซ็นต์ โดยกระตุ้นให้มีการร่วมมือของหน่วยราชการในจังหวัดร่วมกับเอกชน ผู้ประกอบการสถานบริการทางเพศผลักดันให้มีการใช้ถุงยางอนามัยในระดับสูง⁽⁴⁾ ซึ่งการสนับสนุนถุงยางอนามัยคงต้องดำเนินการต่อไป

การสำรวจพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยอย่างถูกวิธีของกลุ่มชายที่มาตรวจรักษาพบว่ามีความสัมพันธ์กับปัจจัยด้านอายุ คนที่มีอายุมากกว่า 29 ปีสามารถใช้ถุงยางอนามัยได้ถูกต้องกว่าคนที่มีอายุน้อย มีการศึกษาสนับสนุน กลุ่มอายุเกิน 40 ปีสามารถปฏิบัติได้ถูกต้องมากกว่าอายุน้อยกว่า 20 ปี⁽⁸⁾ สถานภาพคนที่ เป็นหม้ายหย่า แยก สามารถใช้ถุงยางอนามัยได้ถูกต้องกว่าคนโสดและคู่ ทั้งนี้อาจเนื่องจากมีประสบการณ์การเกี่ยวพันบริการสูงกว่าระดับการศึกษาปริญญาตรีจะมีความสามารถใช้ถุงยางอนามัยได้ถูกต้องมากกว่าคนที่มีการศึกษาต่ำกว่า รายได้สูงมีความสามารถใช้ถุงยางอนามัยได้ถูกต้องมากกว่าคนที่มียาได้น้อย ทั้งนี้อาจเนื่องจากมีรายได้มากมีเงินเพียงพอที่จะซื้อถุงยางอนามัยจึงมีโอกาสได้ใช้ถุงยางอนามัย สำหรับอาชีพไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยอย่างถูกวิธี

ขั้นตอนการการใช้ถุงยางอนามัยอย่างถูกวิธีก่อนให้สุศึกษาร้อยละ 10.0 ถูกต้องทุกขั้นตอน สอดคล้องกับการศึกษาของเสาวณีย์ สุทธาศิพ⁽⁶⁾ ขั้นตอนที่มีผิดพลาดคือไม่ใส่อากาศก่อนใช้ซึ่งเป็นขั้นตอนสำคัญที่ทำให้ถุงยางอนามัยมีโอกาสแตก และการถอดถุงยางอนามัยโดยผู้ถอดมีโอกาสสัมผัสกับ

สารคัดหลั่ง หลังการให้สุศึกษากลุ่มชายที่มาตรวจรักษาสามารถสาธิตได้ถูกต้องทุกขั้นตอน ร้อยละ 61.4 และผลการทดสอบทางสถิติพบว่าหลังการให้สุศึกษากลุ่มชายที่มาตรวจรักษา สามารถการสาธิตการใช้ถุงอนามัยได้ถูกต้องขึ้น แสดงให้เห็นว่าการให้สุศึกษาทำให้กลุ่มชายที่มาตรวจมีความรู้ความเข้าใจขั้นตอนการใช้ถุงยางอนามัยได้ถูกต้อง

เป็นที่น่ายินดีว่าคณะทำงานจัดทำแผนปฏิบัติการป้องกันและควบคุมโรคเอดส์ได้เห็นความสำคัญของการให้สุศึกษาและการรณรงค์ให้ใช้ถุงยางอนามัย จึงได้บรรจุให้กิจกรรมทั้งสองนี้ไว้ในแผนงานป้องกันด้านพฤติกรรมและสังคม แผนปฏิบัติการป้องกันและควบคุมโรคเอดส์ ปี 2538 -2539⁽⁹⁾

สรุป

ในสภาวะการณโรคเอดส์ที่นับวันจะรุนแรงขึ้น ถุงยางอนามัยเป็นอุปกรณ์ที่ยังจำเป็นสำหรับชายที่ยังไม่สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการเที่ยวหญิงบริการได้จาก ผลการศึกษาพบว่าส่วนใหญ่ยังใช้ถุงยางอนามัยยังไม่ถูกต้องซึ่งเกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านประชากรและเศรษฐกิจ การให้สุศึกษาวิธีการสวมใส่ถุงยางอนามัยอย่างถูกวิธีทำให้ชายที่มาตรวจ

รักษามีความเข้าใจวิธีการใช้ถุงยางอนามัยได้ถูกต้องมากขึ้น ดังนั้นการให้สุศึกษาควรทำอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะขั้นตอนที่มักจะผิดพลาดบ่อยๆคือ การฉีกของถุงยางอนามัย การบีบถุงยางอนามัยเพื่อไล่อากาศออก การถอดถุงยางอนามัย ควรประเมินผลหลังการให้สุศึกษาทุกครั้งจะได้ทราบว่าผู้รับมีความรู้ความเข้าใจถูกต้องหรือไม่

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณนายแพทย์ธรรมบุญ วรณิสสร ผู้อำนวยการสำนักงานควบคุมโรคติดต่อเขต 1 นายแพทย์ทรงกิจ อติวานิชยพงศ์ นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดสมุทรปราการ ที่ได้กรุณาให้การสนับสนุนและให้คำแนะนำการศึกษาครั้งนี้ขอขอบคุณนายแพทย์จรัส อริยฤทธิ์ นายแพทย์สมศักดิ์ ไชยวัฒน์ คุณรัชนี วัชรัมพร และคุณสุรียา สุนทราศรี ที่กรุณาช่วยแก้ไขรายงานฉบับนี้จนเป็นผลสำเร็จ ขอขอบคุณคุณคุณดาวัลย์ สอนงามที่ให้คำแนะนำการวิเคราะห์โดยใช้คอมพิวเตอร์ และขอขอบคุณเจ้าหน้าที่หน่วยกามโรคและโรคเอดส์จังหวัดสมุทรปราการและศูนย์กามโรคและโรคเอดส์เขต 1 ที่ได้ร่วมให้สุศึกษา

เอกสารอ้างอิง

1. กองระบาดวิทยา กระทรวงสาธารณสุข. สรุปสถานการณ์โรคเอดส์ประจำวัน ที่ 31 ตุลาคม 2535. เอกสารอัดสำเนา.
2. กองระบาดวิทยา กระทรวงสาธารณสุข. สถานการณ์โรคเอดส์ระดับประเทศ ปี 2534. เอกสารอัดสำเนา.
3. กองระบาดวิทยา กระทรวงสาธารณสุข. สถานการณ์โรคเอดส์ระดับประเทศ ปี 2535. เอกสารอัดสำเนา.
4. วิวัฒน์ โรจนพิทยากร. โครงการถุงยางอนามัย 100% มาตรการป้องกันโรคเอดส์ในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์, 2535.

5. พัทธน์ ยิ่งเสรี, พิมพ์ผกา นิสาวัดมานันท์. การศึกษาความรู้ ทักษะและการปฏิบัติตนในการป้องกันโรคเอดส์ในกลุ่มวัยรุ่นชนบทจังหวัดลำปาง. ลำปางเวชสาร 2532;12:46.
6. ซวลิต นาดประทาน, ปิยะดา. อัตราการสวมถุงยางอนามัยอย่างถูกวิธีระหว่างกลุ่มหญิงบริการและกลุ่มชายที่มารับการรักษาที่คลินิกกามโรคในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนบน. ใน: กรมควบคุมโรคติดต่อกระทรวงสาธารณสุข. บทคัดย่อผลงานทางวิชาการ การสัมมนาโรคเอดส์แห่งชาติครั้งที่ 2 ระหว่างวันที่ 20-22 พฤษภาคม 2535 ณ โรงแรมแอมบาสเดอร์ซีดีจอมเทียน ชลบุรี. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก, 2535.
7. กองโรคเอดส์. ผลการดำเนินงานที่สำคัญในการป้องกันและควบคุมโรคเอดส์. เอกสารประกอบการประชุมวิชาการกามโรคประจำปี 2536 ระหว่างวันที่ 4 - 6 สิงหาคม 2536 ณ โรงแรมฮอส์เดย์อินน์ จังหวัดหนองคาย.
8. เสาวนีย์ สุทธาชีพ, สวง ทัดศรี. การศึกษาเปรียบเทียบอัตราการสวมใส่ถุงยางอนามัยอย่างถูกต้องก่อนและหลังการให้สุขศึกษา. รายงานวิจัย สำนักงานควบคุมโรคติดต่อเขต 1, 2535.
9. คณะทำงานจัดทำแผนปฏิบัติการป้องกันและควบคุมโรคเอดส์. แผนปฏิบัติการป้องกันและควบคุมโรคเอดส์ 2538 - 2539. (ไม่ได้ระบุแหล่งพิมพ์), 2536:5.